

Informatienota voor de Gemeenteraad

Antwoord op schriftelijke vragen: Problemen Kans & Kleur

Kernboodschap

Te weinig mensen kiezen voor een baan in het onderwijs en het onderwijs ziet de komende jaren een relatief grote groep oudere leerkrachten uitstromen. Tegen de achtergrond van dit lerarentekort besloot Kans & Kleur om extra leerkrachten aan te nemen. Daarmee wil het bestuur de continuïteit van het basisonderwijs in Wijchen waarborgen. Kans & Kleur beschikte bij de implementatie van dit plan over voldoende financiële reserves. De Gemeenschappelijke Medezeggenschap moedigde het bestuur zelfs aan om deze reserves in te zetten voor extra personeel.

In oktober 2020 bleek dat de situatie financieel onhoudbaar was geworden. Daar zijn twee hoofdoorzaken voor.

1. De uitstroom van het aantal (oudere) leerkrachten bleek lager dan vooraf verwacht. Hierdoor ontstond een personeelsoverschot van 49,4 fte. De personeelskosten overstijgen daarmee wat uit de reguliere bekostiging vanuit het Rijk kan worden betaald. Binnen Kans & Kleur was de afgelopen jaren organisatiebreed te weinig aandacht voor de noodzakelijke uitstroom in relatie tot deze beleidslijn.
2. Het aantal leerlingen daalde sterker dan eerder was voorzien. De reguliere bekostiging is direct aan het leerlingaantal gekoppeld. Minder leerlingen betekent minder inkomsten.

Die ontwikkelingen samen vergroten de druk op de financiële reserves van Kans & Kleur. Het bestuur onderneemt stappen om de inkomsten en uitgaven weer in balans te krijgen. Op dit moment is nog 4 fte boventallig.

De interim bestuurder van Kans & Kleur zei eerder al toe het herstelplan zodra deze af naar de Raad te sturen. Hij blijft eveneens bereid om deze toe te lichten en vragen van de Raad hierover te beantwoorden.

Antwoord van het college

1. Welke gevolgen gaan de problemen hebben voor de kwaliteit van het onderwijs in Wijchen?

Kans & Kleur hanteert een kwaliteitssysteem om de onderwijskwaliteit van de scholen te bewaken. Het bestuur stimuleert de scholen om hun kwaliteit verder te ontwikkelen. Eens in de vier jaar bepalen bestuur, directeuren, leraren en ouders gezamenlijk de doelen voor onderwijskwaliteit. Het bestuur heeft ook zicht op de kwaliteit van elke school.

De reguliere bekostiging door de Rijksoverheid stelt scholen in staat om onderwijs van goede kwaliteit aan te bieden in relatie tot de wettelijke eisen. De situatie bij Kans & Kleur leidde tot een onbalans tussen inkomsten en uitgaven op de

begrotingen van de individuele scholen. Bovenschools zijn uit de reserves extra middelen beschikbaar gesteld om tot sluitende begrotingen te komen. Kans & Kleur houdt door de bedrijfsvoering weer in balans te brengen voldoende financiële reserves om de continuïteit van het basisonderwijs in Wijchen te waarborgen.

2. Gaat dit tekort nog steeds niet ten koste van het noodzakelijke onderhoud van de gebouwen, waarvoor de gemeente de middelen aan Kans & Kleur heeft overgedragen, en is dit voor de gemeente als toezichthouder duidelijk waar te nemen in financiële rapportages?

Er is twee keer per jaar overleg met Kans & Kleur over het onderhoud van de schoolgebouwen. In het ene overleg bespreken gemeente en schoolbestuur elkaars onderhoudsplanningen van de MFA's (eigendom van de gemeente) en de schoolgebouwen (eigendom van het schoolbestuur) voor het komende jaar. In het andere overleg wordt het onderhoud geëvalueerd. Beide partijen zijn in hun overleggen transparant. Een rigoureuze afwijking van de meerjarige onderhoudsplanning is niet vastgesteld en zou gesignaleerd worden.

De gemeente is geen financieel toezichthouder (zie verder antwoord op vaag 6 en 7). Uit de financiële- en bestuurlijke jaarverslagen blijkt dat, mede door de degelijke algemene reserve, dat de kapitaals- en vermogenspositie van Kans en Kleur stabiel is. In die zin bestaat er geen grond voor de aanname dat de financiële situatie van het schoolbestuur ten koste gaat van het noodzakelijke onderhoud van zijn gebouwen.

3. In het recente verleden was sprake van uitval van leerkrachten waardoor klassen niet opgevangen konden worden. Hoe is dat mogelijk met een dergelijk overschot?

Door de coronapandemie werd in heel Nederland een groot beroep gedaan op de regionale vervangingspools. Ook op scholen in veel andere gemeenten was sprake van lesuitval. Ook bij boventallige leerkrachten kan sprake zijn van uitval door ziekte. In november jl. werden de eerste drastische maatregelen al genomen, zoals een vacaturestip en het niet meer inhuren van externe krachten als vervanging bij ziekte.

4. De wethouder gaf in De Gelderlander van 10-4-21 aan dat "de inzet is dat het personeelsbestand met ingang van komend schooljaar weer op normaal niveau is". Gaat dat, naast persoonlijk leed, leiden tot extra frictie- en afvloeiingskosten en wat is de omvang daarvan?

De reductie van de formatie gebeurt op basis van vrijwilligheid. Er is dus geen sprake van gedwongen ontslagen. Kans & Kleur voert flankerend beleid met maatregelen om vertrek te bevorderen, bijvoorbeeld salarissuppletie en vaststellingsovereenkomsten. De extra kosten zijn circa € 500.000.

De medewerkers zijn in dienst bij samenwerkingsstichting Kans & Kleur. Eventuele kosten voor het beëindigen van een dienstverband komen voor rekening van de werkgever. De gemeente draagt daarvoor geen financiële verantwoordelijkheid.

5. Vanuit de Rijksoverheid worden gelden ter beschikking gesteld om onderwijsachterstanden die door de Coronacrisis zijn ontstaan te bestrijden. Vindt het college het rechtmatig als die gelden (2,2 miljoen) worden ingezet om tekorten af te dekken, zoals de voorzitter van de raad van toezicht volgens de Gelderlander van plan is?

Uit het Nationaal Programma Onderwijs krijgen scholen – niet de schoolbesturen – de komende 2,5 jaar extra middelen om leerachterstanden als gevolg van de coronacrisis weg te werken. Scholen maken nu een analyse. Daarmee brengen ze de leerachterstanden op hun school in kaart. Op basis daarvan stellen de scholen een eigen schoolplan op. Scholen kiezen uit een menukaart met effectieve interventies. Over het schoolplan en daarmee het inzetten van de middelen beslissen scholen samen met hun Medezeggenschapsraad. Om een aantal bovenschoolse activiteiten uit te voeren dragen scholen een klein deel van deze extra middelen af aan het schoolbestuur.

Om leerachterstanden aan te pakken zijn professionals nodig. Denk bijvoorbeeld aan extra instructie aan individuele leerlingen of kleine groepjes leerlingen. Kans & Kleur gebruikt de middelen niet om de eigen financiële reserves aan te vullen, maar om mensen in dienst te houden zodat zij met leerlingen aan de slag gaan om leerachterstanden weg te werken.

6. Bent u van mening dat de checks en balances bij Kans & Kleur voldoende zijn geborgd?

De wetgever heeft een wettelijk kader gemaakt om checks en balances in het onderwijs te borgen. Wij schetsen dit wettelijk kader in relatie tot het primair onderwijs hieronder.

Wet op het Primair Onderwijs

Sinds 2010 is het voor elke bekostigde onderwijsorganisatie verplicht om binnen de eigen gelederen een scheiding aan te brengen tussen bestuur en toezicht. Dit wordt het intern toezicht, als bedoeld in de artikelen 17a t/m 17c Wpo, genoemd. Binnen Kans & Kleur is het intern toezicht belegd bij een Raad van Toezicht. De RvT is onder meer wettelijk belast met:

- het goedkeuren van de begroting en het jaarverslag en, indien van toepassing, het strategisch meerjarenplan van de school;
- het toezien op de naleving door het bestuur van wettelijke verplichtingen, de code voor goed bestuur en de afwijkingen van die code;
- het toezien op de rechtmatige verwerving en de doelmatige en rechtmatige bestemming en aanwending van de middelen van de school verkregen op grond van deze wet.

Wet op het Onderwijstoezicht

De Inspectie van het Onderwijs verzorgt het externe toezicht op het funderend onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs. De taken en werkwijze staan in de Wet op het Onderwijstoezicht. De Inspectie houdt toezicht op de onderwijskwaliteit en de financiën. Elke vier jaar worden het bestuur en een aantal scholen van het bestuur onderzocht en beoordeeld. De Inspectie stelt bij een redelijk vermoeden dat de onderwijsinstelling tekortschiet in de naleving van wettelijke voorschriften een nader onderzoek. De inspectierapporten zijn

openbaar en online raadpleegbaar via <https://toezichtresultaten.onderwijsinspectie.nl/>. Kans & Kleur heeft het inspectierapport ook op haar website gepubliceerd.

Wet medezeggenschap op scholen

De Wet medezeggenschap op scholen kent algemene en bijzondere bevoegdheden toe aan (Gemeenschappelijke) Medezeggenschapraad. In de (G)MR zitten vertegenwoordigers van het personeel en ouders. Als onderdeel van het algemeen informatierecht ontvangt de (G)MR jaarlijks de begroting en bijbehorende beleidsvoornemens op financieel, organisatorisch en onderwijskundig gebied. Verder heeft (G)MR een adviesbevoegdheid bij onder meer:

- het vaststellen of wijzigen van de hoofdlijnen van het meerjarig financieel beleid;
- de criteria die worden toegepast bij de verdeling van deze middelen over voorzieningen op bovenschools niveau en op schoolniveau;
- het vaststellen van de competentieprofielen van de toezichthouders en het toezichthoudende orgaan alsmede van de leden van het bestuur;
- de aanstelling of ontslag van leden van het bestuur.

Het hierboven geschetste wettelijk kader biedt onzes inziens voldoende waarborgen voor voldoende checks en balances. Wij doen geen uitspreken over het functioneren van individuen of overleggremia, omdat de beoordeling daarvan geen taak van het gemeentebestuur is.

7. Is het college van mening dat het college zijn toezichthoudende rol* op het openbaar onderwijs, dat bij Kans & Kleur is ondergebracht, gezien de problemen voldoende heeft geborgd en uitoefent?

De gemeente heeft een zorgplicht om te zorgen voor voldoende openbaar onderwijs en ziet toe het waarborgen van de continuïteit en op de handhaving van het specifieke karakter van het openbaar onderwijs. In de gevallen van ernstige taakverwaarlozing of functioneren in strijd met de wet kan de gemeente ingrijpen als hiervan sprake is bij het openbaar onderwijs. De gemeenteraad kan dan besluiten om zelf te voorzien in het bestuur van het openbaar onderwijs.

We zijn van mening dat in de huidige situatie bij Kans & Kleur geen sprake is van ernstige taakverwaarlozing of functioneren in strijd met de wet. Het meest recente inspectierapport oordeelt de Inspectie dat de gerealiseerde kwaliteit ruim voldoende is en dat de sturing op kwaliteit door het bestuur op orde is. Het financieel beheer noemt de Inspectie deugdelijk en concludeert dat er geen sprake is van een mogelijk financieel risico voor de continuïteit van het onderwijs op de korte of middellange termijn. Daarom is ingrijpen door de gemeente op dit moment niet nodig. We blijven in gesprek met het bestuur van Kans & Kleur over de ontwikkelingen en houden deze in gaten.